

N:o 9.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, och till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 20 § och 20 kap. 3 § strafflagen; gifven Stockholms slott den 29 november 1901.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kongl. Maj:t härmed, jemlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1:o) lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar; och

2:o) lag om ändrad lydelse af 19 kap. 20 § och 20 kap. 3 § strafflagen.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

L. Annerstedt.

Förslag

till

Lag,

innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Har Konungen, för någon orts förseende med belysning eller drifkraft eller för dylikt allmänt behof, pröfvat nödigt, att jord eller lägenhet, som tillhör enskild man, menighet eller inrättning, användes till framdragande af elektrisk ledning, skall hvad för ändamålet erfordras, emot ersättning, afstås eller upplåtas. Menighet vare dock ej pliktig att inom område, för hvilket byggnadsstadgan för rikets städer eger tillämpning, eller inom fastställt hamnområde afstå eller upplåta gata, torg, allmän plats eller vattendrag.

Skall enligt hvad i denna § är stadgadt jord eller lägenhet afstås eller upplåtas, ege de i förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866 meddelade föreskrifter motsvarande tillämpning.

2 §.

Vill någon utföra elektrisk anläggning, der största effektiva spänningen öfverstiger tvåhundrafemtio volt, räknadt, om jordledning användes, mellan en ledning och jorden och i annat fall mellan två ledningar, och skall ej anläggningen till hela sin utsträckning förläggas inom byggnad eller inhägnad gård eller under jordytan, söke Konungens

tillstånd till företaget, ändå att ej tillämpning af 1 § ifrågasättes. Meddelas det sökta tillståndet, föreskrifver Konungen, under förbehåll af enskild rätt, på hvilket sätt och under hvilka villkor anläggningen må utföras och nyttjas.

Hvar, som utan sådant tillstånd eller i strid emot de vid meddelande af tillstånd gifna föreskrifter utför eller nyttjar anläggning, som i denna § afses, straffes med böter från och med tjugufem till och med ett tusen kronor, der ej å öfverträdelsen straff är i allmänna strafflagen utsatt.

3 §.

Ansökan om rätt att för elektrisk lednings framdragande påfordra afstående eller upplåtande af jord eller lägenhet eller om tillstånd att utföra elektrisk anläggning, som i 2 § afses, skall vara åtföljd af fullständig plan för det tillämnade företaget, med kostnadsförslag, affattning på karta af föreslagen lednings sträckning och af den jord, som för ledningen erfordras, bestyrkt förteckning på egare eller innehafvare af de fastigheter, som äro belägna på mindre afstånd än två hundra meter från ledningen, uppgift på de öfverenskommelser, som blifvit träffade, eller de hinder, hvilka deremot mött, med de flere handlingar, som sökanden vill åberopa.

Finnes ej ansökan genast böra afslås, lemnas åt de kommuner eller municipalsamhällen, inom hvilkas områden ledning skall framdragas, så ock åt de i denna § omförmälda egare eller innehafvare af fastigheter tillfälle att yttra sig öfver ansökningen, och infordras i öfrigt de ytterligare upplysningar, som för ärendets bedömande må erfordras.

4 §.

Har genom den i elektrisk anläggning använda elektriska kraftens inverkan någon ljutit döden eller lidit kroppsskada, och var ej den, som skadan led, genom öfverträdelse af gällande föreskrifter eller annan grof vårdslöshet sjelf vållande till skadan, vare, der ej annat i 6, 8 eller 14 § stadgas, anläggningens innehafvare skyldig att utgifva skadestånd enligt de i strafflagen stadgade grunder såsom om han sjelf vållat skadan.

5 §.

Varder genom den i elektrisk anläggning använda elektriska kraftens inverkan fast eller lös egendom skadad, och har ej egaren af den

skadade egendomen, genom uraktlåtenhet att fullgöra honom jemlikt åtagande eller på annan grund åliggande skyldigheter emot den elektriska anläggningens egare eller innehafvare, sjelf föranledt skadan, skall, der ej annat i 6 eller 8 § stadgas, anläggningens innehafvare ersätta skadan.

Utgöres anläggningen af inrättning för befordran af gods eller är den för sådan inrättnings behof afsedd, skall hvad ofvan i denna § är stadgadt icke ega tillämpning i fråga om egendom, som blifvit af inrättningens förvaltning eller betjening för befordran emottagen.

6 §.

Innehafvare af elektrisk anläggning vare från den i 4 eller 5 § stadgade ersättningsskyldighet fri, der skadan, utan att hafva sin orsak i vårdslöshet vid anläggningens utförande eller skötsel, uppkommit genom inverkan af elektrisk kraft, som från anläggningen öfvergått till annan elektrisk anläggning, eller föranledts deraf, att, efter det anläggningens utförande påbörjades, utan innehafvarens samtycke vidtagits åtgärd, som uppenbarligen i väsentlig mån ökat faran för skadas åstadkommande genom den elektriska kraftens inverkan. Är egaren af skadad egendom jemlikt åtagande eller på annan grund pliktig att vidkännas den från anläggningen härrörande faran för skada å egendomen, vare han ej till ersättning berättigad, der icke skadan har sin orsak i vårdslöshet vid anläggningens utförande eller skötsel.

7 §.

Uppkommer skada å person eller egendom genom inverkan af elektrisk kraft, som genom öfverledning inkommit i elektrisk anläggning, vare anläggningens innehafvare, så framt skadan har sin orsak i vårdslöshet vid anläggningens utförande eller skötsel, skadeståndsskyldig såsom om skadan uppkommit genom den i anläggningen använda elektriska kraftens inverkan.

8 §.

Är elektrisk anläggning till hela sin utsträckning förlagd inom byggnad eller inhägnad gård eller under jordytan och öfverstiger ej största effektiva spänningen tvåhundra femtio volt, räknadt på det i 2 §

angifna sätt, skall, ändå att anläggningen innefattar egen kraftkälla, hvad i 4—7 §§ är stadgadt icke medföra skyldighet att ersätta skada, som ej har sin orsak i vårdslöshet hos anläggningens innehafvare.

9 §.

Äro innehafvare af särskilda elektriska anläggningar, jemlikt 4—8 §§, hvar för sig pligtige att ersätta samma skada, ege rätten, med afseende på beskaffenheten af de å hvardera sidan begångna fel, bestämma, till hvilket belopp skadeståndet skall slutligen falla hvardera sidan till last.

10 §.

Efter de i 6—9 §§ stadgade grunder varde pröfvadt, om och i hvad mån, då elektrisk anläggning skadats eller dess drift hindrats eller störts genom inverkan af elektrisk kraft, som öfvergått från annan elektrisk anläggning, skadestånd skall af denna anläggnings innehafvare gäldas.

11 §.

Elektrisk anläggnings egare, som åt annan öfverlåter nyttjanderätten till anläggningen, vare för skada, som derefter inträffar, ansvarig enligt 4—10 §§ lika som anläggningens innehafvare, dock ej med annan egendom, än anläggningen och hvad dertill hörer samt under nyttjanderätten inbegripes; och må egaren söka sitt åter af anläggningens innehafvare.

12 §.

Hvar, som vill fordra skadestånd enligt 4—11 §§, skall inom två år från den dag, då skadan timade, sin talan hos domstol anhängiggöra. Försummas det, hafve han sin talan förlorat.

13 §.

Hvad elektrisk anläggnings egare eller innehafvare utgifvit enligt 4—11 §§ ege han, der ej annat af 9 § föranledes, söka åter af den, som skadan vållat.

14 §.

De i denna lag gifna bestämmelser skola icke medföra skyldighet för egare eller innehafvare af elektrisk anläggning, som afses i lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, att utgifva ersättning, då arbetare eller arbetsförman, som är stadd i sådan anläggnings tjänst, varder dödad eller skadad genom olycksfall i arbetet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1903, men eger ej tillämpning i fråga om skada, som derförinnan inträffat.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse af 19 kap. 20 § och 20 kap. 3 §
strafflagen.

Häri genom förordnas, att 19 kap. 20 § och 20 kap. 3 § strafflagen
skola erhålla följande ändrade lydelse:

19 kap.

20 §.

Hvar, som, i andra fall än nu sagda äro, uppsåtligen förstörer eller skadar annans egendom, fast eller lös, ehvad den till enskildt eller allmänt bruk eller gagn eller till prydnad ämnad är, eller, i uppsåt att skada göra, olofligen bortleder elektrisk kraft från annans elektriska anläggning; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader. Har af gerningen kommit synnerlig fara för någons lif eller helsa, eller grof skada å egendom, eller är gerningen eljest med synnerligen försvärande omständigheter förenad; då må till straffarbete i högst två år dömas.

Brott, som i denna § sagdt är, må ej, der det endast förnärmar enskild persons rätt, åtalas af annan än målsegande.

20 kap.

3 §.

Såsom stöld eller snatteri skall anses:

1. om tjenstehjon, köpmansbetjent, gesäll, lärling eller annan enskild tjenare uppsåtligen förskingrar eller, i uppsåt att sig eller annan

det tillegna, undandöljer hvad i dess vård af husbondefolket eller deras gäst lemnadt är;

2. om någon försnillar gods, som annan i hans vård under lås, försegling eller annat dylikt stängsel insatt, eller som blifvit honom förtrodt att vårda, då det ur eld, sjö eller från fiende frälsadt är;

3. om skeppare, forman eller deras folk tillgripa hvad dem förtrodt är att föra eller förvara;

4. om gästgifvare, värdshusvärd eller annan, som herbergerar resande eller för sin näring eller vinning emottager gäster i sitt hus, tillgriper hvad i dess vård af gästen lemnadt är;

5. om man svikligen tager något från barn, som ej fyllt tolf år, eller från afvita;

6. om man, i uppsåt att sig eller annan den tillegna, olofligen bortleder elektrisk kraft från elektrisk anläggning.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet
inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott fredagen den 22 februari 1901*

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern friherre von OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: WIKBLAD,
ANERSTEDT,
herr von KRUSENSTJERNA,
grefve WACHTMEISTER,
CLAËSON,
DYRSSEN,
CRUSEBJÖRN,
ODELBERG.
HUSBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anförde chefen för justitiedepartementet statsrådet Annerstedt i underdånighet:

»Sedan Eders Kongl. Maj:t i särskilda nådiga propositioner föreslagit nästlidet års Riksdag att antaga *dels* förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 13, 14 och 21 §§ strafflagen, *dels* förslag till lag med vissa bestämmelser om elektriska ledningar, hade Riksdagen i underdånig skrifvelse den 14 sistlidne maj — under tillkännagifvande att Riksdagen, som ansett förstnämnda nådiga proposition ej kunna i oförändradt skick godkännas, för sin del antagit lag, innefattande tillägg till förordningen

den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt lag om ändrad lydelse af 19 kap. 13, 14 och 21 §§ strafflagen — anhållit, det tacktes Eders Kongl. Maj:t snarast möjligt låta utarbета och för Riksdagen framlägga nytt förslag till lagstiftning rörande koncession och expropriationsrätt för elektriska ledningar; hvar- efter omförmälda af Riksdagen antagna lagar, innefattande bestämmelser om expropriation till skyddande af vattenledning mot förorenande och om fridlysning af elektriska ledningar, blifvit under den 29 näst derpå följande juni i nåder utfärdade.

Ifrågavarande nådiga propositioner hade, i hvad de angingo elektriska ledningar, närmast föranledts deraf, att Riksdagen i underdånig skrifvelse den 13 maj 1896 anhållit, att Eders Kongl. Maj:t tacktes låta utreda, huruvida och i sådant fall under hvilka villkor och inskrän- ningar det kunde anses lämpligt och nyttigt, att den, som vill anlägga elektrisk ledning för belysning eller kraftöfverföring, må berättigas att, äfven der godvillig öfverenskommelse icke kan träffas, ej mindre draga sådan ledning öfver annans område, än äfven erhålla säkerhet för led- ningens ostörda framtida begagnande, samt, derest utredningen skulle dertill föranleda, för Riksdagen framlägga förslag till erforderliga lag- bestämmelser, *äfvensom* att de sakkunniga personer, som förordnats att biträda vid utarbetande inom finansdepartementet af bestämmelser rörande villkoren för anläggning och begagnande af elektriska ljus- och kraft- ledningar, i en till chefen för nämnda departement stäld skrifvelse fram- hållit behofvet af vissa till civillag hänförliga föreskrifter angående koncessionstväng, expropriationsrätt och fridlysning med afseende på dylika elektriska ledningar. Bland de lagstiftningsfrågor, hvilka med anledning häraf upptagits till behandling, återstodo efter utfärdandet af förut omförmälda lagar fortfarande olösta frågorna om expropriationsrätt och koncessionstväng för vissa elektriska ledningar. I Riksdagens skrif- velse vitsordades emellertid tillvaron inom Riksdagen af ett samstämmigt intresse, att lagstiftning i dessa ämnen måtte snarast möjligt komma till stånd. De ekonomiska och tekniska förhållandena hade också ut- vecklat sig på ett sådant sätt, att önskvärdheten af lagstiftning rörande elektriska ledningar allt mera framträdte. Detta framhölls särskildt i en af Trollhättans elektriska kraftaktiebolag ingifven underdånig skrif- velse, som den 16 sistlidne maj blifvit till justitiedepartementet öfver- lemnad.

I anledning af hvad sålunda förekommit lät jag, efter samråd med förutnämnda sakkunnige, upprätta förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, och till lag om ändrad lydelse

af vissa §§ i strafflagen, hvilka förslag den 7 sistlidne december inför Kongl. Maj:t föredrogos.

Såsom Eders Kongl. Maj:t tacktes erinra sig, åsyftades med förut omförmälda tvenne propositioner *dels* att införa expropriationsrätt för elektriska ledningar, som äro afsedda för någon orts förseende med belysning eller drifkraft eller för dylikt allmänt behof, hvilken expropriationsrätt skulle vara underkastad de angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof gifna föreskrifter, *dels* att stadga koncessionstvång i fråga om vissa mera farliga elektriska ledningar. Hvad i dessa afseenden föreslagits gjordes inom Riksdagen från olika synpunkter till föremål för anmärkningar.

Lagutskottet, som förordade bifall till propositionen om tillägg till expropriationsförordningen, hemställde, att i förslaget angående koncessionstvång måtte göras jemkningar i hufvudsakligt syfte att utesluta eller inskränka möjligheten att erhålla koncession å lednings framdragande inom vissa områden. Enligt lagutskottets mening borde det nemligen icke kunna tillåtas, att inom område, der byggnadsstadgan för rikets städer eger tillämpning, eller inom fastställt hamnområde ledning framdrages å gata, torg, allmän plats eller vattendrag utan att vederbörande kommun eller municipalsamhälle dertill lemnat medgifvande; icke heller skulle tillstånd meddelas att inom andra områden emot egarens bestridande framdraga ledning på mindre afstånd än två hundra meter från boningshus eller annan byggnad, der den är uppförd vid gård, eller från tomtplats eller trädgård, utan så är att annan sträckning för ledningen visas ej kunna utan synnerlig olägenhet användas. Af första kammaren bifölls utskottets ifrågavarande hemställan, sedan det dock under diskussionen från skilda håll uttalats, att expropriationsrätten borde utsträckas äfven till företag, som icke omedelbart tjena något allmänt ändamål, men likväl kunna anses vara af allmänna intresse. Andra kammaren anslöt sig deremot till en inom utskottet af åtskilliga kammarens ledamöter afgifven reservation samt beslöt, med afslag å hvad de nådiga propositionerna innehöllo om expropriation och koncession för elektriska ledningar, att, med anledning af en i ämnet väckt motion, hos Eders Kongl. Maj:t anhålla, att Eders Kongl. Maj:t tacktes, efter förnyadt öfvervägande af frågorna rörande koncession och expropriationsrätt för elektriska starkströmsledningar, snarast möjligt låta utarbета och för Riksdagen framlägga nytt förslag till lagstiftning i ämnet. I hufvudsaklig öfverensstämmelse härmed utföll också, på sätt af det förut sagda framgår, Riksdagens slutliga beslut.

Det skäl, som föranledde utgången inom andra kammaren, torde

i främsta rummet hafva varit, att man önskade strängare och fullständigare bestämmelser angående de skyldigheter, som i allmänt och enskildt intresse borde åläggas innehafvarne af elektriska ledningar. I nyssnämnda reservation vitsordades önskvärdheten deraf, att expropriationsrätt för framdragande af elektriska ledningar måtte tillerkännas staten, kommuner och enskilda, när fråga är om anläggningar, hvilka åsyfta tillgodoseende af ett allmänt behof, och att med hänsyn till starkströmsledningarnes stora farlighet koncessionstvång blefve infördt. Men tillika anmärktes, att i de nådiga propositionerna saknades bestämmelser om rättsförhållandet mellan koncessionsinnehafvaren och jordegaren, i hvilket afseende erfordrades föreskrifter icke blott om fredande af vissa områden, utan äfven om ansvarighet för skada, som genom ledning förorsakas. Vidare kunde enligt reservanternas mening ifrågasättas, om koncession och expropriationsrätt borde åt enskilde meddelas för all framtid, äfvensom huruvida icke en koncessionsafgift borde bestämmas för framdragande af elektriska starkströmsledningar.

Hvad sålunda inom Riksdagen förekommit har tagits i öfvervägande vid upprättande af de nya lagförslagen, utan att dock tillräcklig anledning funnits vara för handen att i afseende på expropriation och koncession afvika från de hufvudgrunder, hvarpå föregående förslag i ämnet hvilade.

Fortfarande har det ansetts icke vara tillrådligt att införa expropriationsrätt för utförande af enskilda företag, hvilka allenast medelbart och på samma sätt som hvarje annan gagnelig ekonomisk verksamhet äro af betydelse för orten eller för landet i dess helhet. Den nuvarande principen, att expropriation kan medgifvas allenast för allmänt behof, har därför bibehållits. Med hänsyn till det sätt, hvarpå denna princip, särskildt i fråga om jernvägar, blifvit tillämpad, synes man ingalunda behöfva befara, att anläggningen af elektriska ledningar och det derpå beroende tillgodogörandet af vattenkraft skola komma att sakna erforderliga lättnader.

Å andra sidan skulle, om, såsom ifrågasatt blifvit, expropriations-tillåtelse och koncession begränsades till viss tid, härigenom i många fall högst afsevärda hinder läggas i vägen för den elektriska kraftens användande. I allmänhet kunde det nemligen icke vara lönande att utföra så dyrbara anläggningar, som för ändamålet erfordras, utan visshet om att under mera än en jemförelsevis kort tid få draga fördel af desamma. Förut omförmälda sakkunnige, hvilka enstämmigt och kraftigt framhöllo detta, fäste äfven uppmärksamheten derpå, att en tidsbegränsning af koncessionen och expropriationsrätten för en elektrisk anläggning innebure

fara för upphörande af anläggningens drift och derigenom hotade de personers och verks intressen, hvilka genom den ifrågavarande anläggningen erhålla elektrisk kraft för sina behof. Det bör emellertid icke vara uteslutet, att, när sådant på grund af särskilda förhållanden må vara påkalladt, koncession meddelas blott för viss tid, eller att vid meddelande af koncession inlösningsrätt förbehålles staten, på sätt regelmässigt sker i fråga om enskilda jernvägar. Tydligt är äfven, att en koncession kan förverkas genom innehafvarens underlåtenhet att fullgöra uppställda villkor. Då det lätteligen kan inträffa, att skadan eller olägenheten af en elektrisk ledning till följd af förändrade omständigheter visar sig vara afsevärdt större, än på förhand kunde beräknas, erfordras slutligen en föreskrift derom, att ny pröfning af expropriationsersättningens belopp kan tid efter annan af ersättningstagaren begäras.

Det inom Riksdagen förordade införandet af en särskild koncessionsavgift har icke funnits vara lämpligt. En sådan åtgärd skulle, då fråga icke är om upplåtande af någon staten tillhörig egendom, endast kunna stödjas derpå, att staten borde blifva i någon mån delaktig af den ökning i vattenfalls värde, hvilken är att tillskrifva möjligheten att använda desamma för alstrande af elektrisk kraft. Äfven om en dylik princip med afseende å behandlingen af så kallad konjunkturvinst skulle befinnas riktig, är det emellertid tydligt, att dess tillämpning icke rimligen kan inskränkas till allenast det fall, då för tillgodogörande af vattenfall erfordras en koncessionspliktig elektrisk ledning. Under åtskilliga andra förutsättningar skulle ett tillägnande från det allmännas sida af någon del af inträdd värdeökning vara minst lika påkallad. Det synes också vara fara värdt, att i förevarande fall åläggandet af en särskild avgift skulle genom de nödiga åtgärderna för avgiftens bestämmande och kontrollerande vålla industrien vida större olägenheter, än som kunde uppvägas af den vunna inkomsten för staten.

Enligt lagutskottets förut omförmälda, af första kammaren godkända förslag skulle till lednings framdragande inom områden i allmänhet på mindre afstånd än tvåhundra meter från vissa föremål tillåtelse icke emot egarens bestridande kunna meddelas annat än i den händelse, att annan sträckning för ledningen visades ej kunna utan synnerlig olägenhet användas. En sådan bestämmelses upptagande afstyrktes af förutnämnda sakkunnige och torde icke vara behöfligt eller lämpligt. Då ifrågavarande tillåtelse skall meddelas af Konungen, synes det icke behöfva befaras, att utan sådana skäl, som i det vid bestämmelsen fogade undantag förutsättas, ledning kommer att emot egarens eller innehafva-

rens bestridande få framdragas i besvärlig eller farlig närhet till boningshus eller dermed jemförliga föremål. I de, tydligtvis öfvervägande talrika, fall, då expropriation erfordras, lärers äfven den, som vill anlägga ledningen, af sitt eget intresse manas att undvika sådan närhet för att sålunda undgå en väsentlig förhöjning af expropriationsersättningen. Då innehafvaren af elektrisk ledning ålägges skyldighet att godtgöra skada, som genom den elektriska anläggningens drift förorsakas, måste vidare föreskrifterna härom komma att verka i samma riktning. Det är också uppenbart, att behovet af särskilda bestämmelser i förutnämnda syfte icke kan vara större med afseende på elektriska ledningar, än när fråga är exempelvis om jernvägar. Slutligen skulle, då enligt utskottets förslag någon förbuds rätt icke skulle tillkomma egaren af boningshus eller dylikt inom område, för hvilket byggnadsstadgan för rikets städer eger tillämpning, icke blott en betänkelig olikhet i rätt uppkomma, utan äfven svårösta förvecklingar kunna framkallas, när nämnda stadgas tillämpning utsträcker till något nytt område.

På grund af de olägenheter, som för städer och stadsliknande samhällen kunna följa af ett intrång på gator och dermed jemförliga områden, synes deremot menighet böra fritagas från skyldighet att tvångsvis afstå eller upplåta dylika områden. Dessutom bör åt de kommuner eller municipalsamhällen, inom hvilkas områden ledning skall framdragas, beredas tillfälle att yttra sig öfver ansökan om vare sig koncession eller expropriationsrätt för ledningens anläggande. Jemväl i öfrigt föreslås bestämmelser om den utredning, som bör föregå ansökans bifallande, hvilka bestämmelser skola vara tillämpliga både med afseende på expropriationstillåtelse och i fråga om koncession.

Med anledning af en inom Riksdagen uttryckt önskan torde böra meddelas särskilda stadganden om skyldighet att ersätta skada å person eller egendom i följd af elektrisk anläggnings drift. Vid affattandet af dessa stadganden, hvilka skola gälla beträffande äfven sådana elektriska anläggningar, för hvilka icke expropriationstillåtelse eller koncession utverkats, kan lagen om ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift den 10 mars 1886 tjena till ledning. Dock måste, af nära till hands liggande skäl, den särskilda ersättningsskyldighet, som ålägges elektrisk anläggnings innehafvare, i allmänhet inskränkas till att omfatta den skada, som genom den i anläggningen använda elektriska kraftens inverkan åstadkommes. Vidare erfordras här bestämmelser till ordnande af de förhållanden, som uppstå, när elektrisk kraft öfvergått från en elektrisk ledning till en annan eller när eljest i en elektrisk

anläggning inkommer elektrisk ström, hvilken icke är afsedd att i anläggningen användas.

I regel bör en elektrisk anläggnings innehafvare, oberoende deraf om vållande kan läggas anläggningens förvaltning eller betjening till last, ansvara för skada, som, i följd af anläggningens drift, å person eller egendom åstadkommes genom den i anläggningen använda elektriska kraftens inverkan. Beträffande skada å person måste dock undantag ske för det fall, att den skadade genom öfverträdelse af gällande föreskrifter eller annan grof vårdslöshet sjelf vållat skadan. Likaledes bör den elektriska anläggningens innehafvare vara fritagen från skyldighet att ersätta skada å egendom, när egaren af den skadade egendomen uraktlåtit att fullgöra de honom åliggande skyldigheter emot den elektriska anläggningens egare eller innehafvare och derigenom sjelf föranledt skadan. Är fråga om jernväg eller annan inrättning för befordran af gods, bör tydligen innehafvarens ansvarighet för gods, som blifvit till befordran emottaget, mätas efter aftalet angående denna befordran och efter de särskilda transportföreskrifter, som må vara utfärdade.

Under vissa förutsättningar kan elektrisk anläggnings innehafvare icke billigtvis förpligtas att ersätta annan skada, än som kan tillskrifvas vårdslöshet vid anläggningens utförande eller drift. Sådant är tydligtvis förhållandet, när egaren af skadad egendom på grund af särskildt åtagande eller eljest är pliktig att stå den fara, som härrör från anläggningen. Vidare bör ansvarigheten vara på angifna sätt begränsad, när fråga är om skada, som föranledts deraf, att efter anläggningens påbörjande faran väsentligen ökats genom någon utan anläggningens innehafvares samtycke vidtagen åtgärd. Vigtigast är dock, att detsamma gäller, der skada uppkommit genom inverkan af den till anläggningen hörande elektriska kraft, sedan den på ett eller annat sätt öfvergått till annan elektrisk anläggning. Denna bestämmelse, hvartill i 1886 års lag ej finnes motstycke, förordades särskildt af de sakkunnige.

Emot den sålunda föreslagna inskränkningen af ansvarigheten svarar sådan utvidgning af densamma, att innehafvaren af den elektriska anläggning, till hvilken en främmande elektrisk kraft öfvergått, förklaras skyldig att, om skada, som uppstått genom denna krafts inverkan, kan tillskrifvas vållande af hans anläggnings förvaltning eller betjening, ersätta skadan, oaktadt den ej uppkommit genom inverkan af den för denna anläggning afsedda elektriska kraften.

Föreligger försummelse å båda sidor, blifva enligt nu antydda bestämmelser de särskilda elektriska anläggningarnes innehafvare hvar för

sig ansvariga för den timade skadan, hvarvid den till skadestånd berättigade kan för fulla beloppet vända sig emot hvilkendera han vill. I förhållandet mellan de ersättningsskyldige kan den ene för större eller mindre del af utgifven ersättning ega återgångstalan emot den andre. Till hvilket belopp skadeståndet sålunda bör slutligen falla den ene eller andre till last, torde böra bestämmas med afseende å beskaffenheten af de å hvardera sidan begångna fel. Efter samma grund synes lämpligen kunna fördelas den skada, som åstadkommits å en elektrisk anläggning genom inverkan af elektrisk kraft tillhörande annan sådan anläggning.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med 9—11 §§ i 1886 års lag torde i lag om elektriska anläggningar böra upptagas stadganden om egares ansvarighet, om särskild kort preskriptionstid för skadeståndstalan samt om regress emot den, som vållat skadan.

Till en mera fullständig lagstiftning angående elektriska anläggningar höra äfven särskilda föreskrifter om skydd emot obehörigt bortledande af elektrisk kraft. De allmänna stadgandena om skadegörelse, om olofligt tillgrepp och om försnillning torde nemligen icke vara tillämpliga. Med anledning häraf erfordras tillägg i 19 kap. 20 §, 20 kap. 3 § och 22 kap. 11 § strafflagen.

Vid underdånig föredragning förutnämnda dag af de enligt nu angifna grunder upprättade lagförslagen täcktes Kongl. Maj:t i nåder anbefalla telegrafstyrelsen och tekniska högskolan att öfver desamma skyndsamt afgifva underdåniga utlåtanden. De sålunda infordrade utlåtandena hafva numera inkommit och torde få i underdånighet anmälas.»

Efter redogörelse för omförmälda utlåtandens innehåll yttrade föredragande departementschefen vidare:

»I öfverensstämmelse med hvad af båda de hörda myndigheterna blifvit hemställt, torde i 2 § af förslaget till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, böra föreskrifvas, att de elektriska anläggningar, der största effektiva spänningen öfverstiger tvåhundra-femtio volt, räknadt, om jordledning användes, emellan en ledning och jorden och i annat fall emellan två ledningar, skola vara underkastade koncessionspligt. Deremot synes ej tillräckligt skäl vara för handen att, på sätt telegrafstyrelsen förordat, utesluta det redan i propositionen till 1900 års Riksdag upptagna undantaget för ledningar, som till hela sin längd framdragas under jordytan. Hvad telegrafstyrelsen anfört om önskvärdheten deraf, att för vissa icke koncessionspligtiga ledningar stadgas anmälningstvång, torde lämpligen böra tagas i betraktande vid utfärdandet af administrativa föreskrifter om elektriska anläggningar.

Emot det föreslagna stadgandet, att, om, i följd af elektrisk anläggnings drift, skada å person eller egendom uppkommer genom inverkan af elektrisk kraft, som icke är afsedd att i anläggningen användas, anläggningens innehafvare är ersättningsskyldig, så framt vållande till skadan kan läggas anläggningens förvaltning eller betjening till last, har telegrafstyrelsen erinrat, att egaren till en i och för sig fullständigt ofarlig anläggning, såsom telegraf eller telefon, icke borde blifva ansvarig i följd deraf, att å densamma ofrivilligt öfverförts ström från en farlig anläggning. Då emellertid för telegraf- eller telefon-egarens ansvarighet förutsättes, att vållande till skadan ligger förvaltningen eller betjeningen till last, torde denna anmärkning icke föranleda ändring i nämnda stadgande. Till förebyggande af skada, som förorsakas genom inverkan af en från den ena elektriska anläggningen till den andra öfvergången ström måste det kraftigt bidraga, om båda anläggningarnes innehafvare af sitt eget intresse manas att iakttaga erforderlig omsorg. Telegrafstyrelsen har också sjelf förordat den regel, att ansvar bör åläggas innehafvaren af en i och för sig ofarlig anläggning, då han bevisligen erhållit underrättelse om den förefintliga faran och underlåtit att vidtaga de på honom ankommande åtgärder till dess afvärande.

Till åstadkommande af ökad trygghet deremot, att elektriska ledningar utan tvingande skäl framdragas i omedelbara närheten af böningshus eller dermed jemförliga föremål, synes tillfälle böra beredas egare och innehafvare af ifrågavarande föremål att yttra sig öfver ansökan om expropriation eller koncession.

Sedan omförmälda förslag inför Kongl. Maj:t framlades, har till Riksdagen aflåtits nådig proposition med förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete. Enligt detta lagförslag skall under vissa förutsättningar arbetsgifvare utgifva ersättning, då arbetare drabbats af olycksfall i arbetet. Då det icke kan anses lämpligt, att i ett och samma fall arbetsgifvare skall vara ersättningspliktig efter två olika lagar, föranleder nämnda förslags innehåll, att de särskilda bestämmelserna om ersättning för skada, som inträffat genom inverkan af elektrisk kraft, förklaras icke skola medföra någon ersättningsskyldighet, när lagen om ersättning för olycksfall i arbete eger tillämpning.

De elektriska jernvägarnes innehafvare skola icke vara underkastade ersättningsskyldighet enligt sistberörda lag. Enär tydligen i hufvudsak enahanda bestämmelser böra gälla för dem och för de med ångkraft drifna jernvägarne, erfordras beträffande desamma ett stadgande angående

ende motsvarande tillämpning af lagen den 10 mars 1886 om ersättning för skada i följd af jernvägs drift.»

Sedan föredragande departementschefen härafter uppläst förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, och till lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i strafflagen, af den lydelse bilagorna litt. B och C vid detta protokoll utvisa, hemställde han i underdånighet, att högsta domstolens utlåtande öfver dessa förslag måtte, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, genom note ur protokollet inhemtas.

Till denna af statsrådets öfrige ledamöter biträdade hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lemna nådigt bifall; och tackes Hans Maj:t Konungen derefter, på statsrådets hemställan, medgifva, att detta protokoll med dertill hörande bilagor må offentliggöras.

Ex protocollo

Aug. von Hartmansdorff.

Bilaga litt. B.

Förslag

till

Lag,

innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

Häriigenom förordnas som följer:

1 §.

Har Konungen, för någon ords förseende med belysning eller drifkraft eller för dylikt allmänt behof, pröfvat nödigt, att jord eller lägenhet, som tillhör enskild man, menighet eller inrättning, användes till framdragande af elektrisk ledning, skall hvad för ändamålet erfordras, emot ersättning, afstås eller upplåtas. Menighet vare dock ej pliktig att inom område, för hvilket byggnadsstadgan för rikets städer eger tillämpning, eller inom faststäldt hamnområde afstå eller upplåta gata, torg, allmän plats eller vattendrag.

Skall enligt hvad i denna § är stadgadt jord eller lägenhet afstås eller upplåtas, ege de i förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866 meddelade föreskrifter motsvarande tillämpning; dock att, der ersättningen skall utgå i årlig afgift, rätten må förordna, att ersättningstagaren efter förloppet af viss tid, som af rätten bestämmes, eger påfordra ny pröfning af afgiftens belopp.

2 §.

Vill någon utföra elektrisk anläggning, der största effektiva spänningen öfverstiger tvåhundrafemtio volt, räknadt, om jordledning användes, mellan en ledning och jorden och i annat fall mellan två ledningar, och skall ej anläggningen till hela sin utsträckning förläggas inom byggnad eller inbägnad gård eller under jordytan, söke Konungens tillstånd

till företaget, ändå att ej tillämpning af 1 § ifrågasättes. Meddelas det sökta tillståndet, föreskrifver Konungen, under förbehåll af enskild rätt, på hvilket sätt och under hvilka villkor anläggningen må utföras och nyttjas.

Hvar, som utan sådant tillstånd eller i strid emot de vid meddelande af tillstånd gifna föreskrifter utför eller nyttjar anläggning, som i denna § afses, straffes med böter från och med tjugufem till och med ett tusen kronor, der ej å öfverträdelsen straff är i allmänna strafflagen utsatt.

3 §.

Ansökan om rätt att för elektrisk lednings framdragande påfordra afstående eller upplåtande af jord eller lägenhet eller om tillstånd att utföra elektrisk anläggning, som i 2 § afses, skall vara åtföljd af fullständig plan för det tillämnade företaget, med kostnadsförslag, affattning på karta af föreslagen lednings sträckning och af den jord, som för ledningen erfordras, bestyrkt förteckning på egare eller innehafvare af de fastigheter, som äro belägna på mindre afstånd än två hundra meter från ledningen, uppgift på de öfverenskommelser, som blifvit träffade, eller de hinder, hvilka deremot mött, med de flere handlingar, som sökanden vill åberopa.

Finnes ej ansökan genast böra afslås, lemnas åt de kommuner eller municipalsamhällen, inom hvilkas områden ledning skall framdragas, så ock åt de i denna paragraf omförmälda egare eller innehafvare af fastigheter tillfälle att yttra sig öfver ansökningen, och infordras i öfrigt de ytterligare upplysningar, som för ärendets bedömande må erfordras.

4 §.

Har, i följd af elektrisk anläggnings drift, genom den deri använda elektriska kraftens inverkan någon ljutit döden eller lidit kroppsskada, och var ej den, som skadan led, genom öfverträdelse af gällande föreskrifter eller annan grof vårdslöshet sjelf vållande till skadan, vare, der ej annat i 6 eller 13 § stadgas, anläggningens innehafvare skyldig att utgifva skadestånd enligt de i strafflagen stadgade grunder såsom om han sjelf vållat skadan.

5 §.

Varder, i följd af elektrisk anläggnings drift, genom den deri använda elektriska kraftens inverkan fast eller lös egendom skadad, och

har ej egaren af den skadade egendomen, genom uraktlåtenhet att fullgöra honom jemlikt åtagande eller på annan grund åliggande skyldigheter emot den elektriska anläggningens egare eller innehafvare, själf föranledt skadan, skall, der ej annat i 6 § stadgas, anläggningens innehafvare ersätta skadan.

Utgöres anläggningen af inrättning för befordran af gods eller är den för sådan inrättnings behof afsedd, skall hvad ofvan i denna § är stadgadt icke ega tillämpning i fråga om egendom, som blifvit af inrättningens förvaltning eller betjening för befordran emottagen.

6 §.

Innehafvare af elektrisk anläggning vare från den i 4 eller 5 § stadgade ersättningsskyldighet fri, der skadan, utan att hafva sin orsak i vårdslöshet vid anläggningens utförande eller drift, uppkommit genom inverkan af elektrisk kraft, som från anläggningen öfvergått till annan elektrisk anläggning, eller föranledts deraf, att, efter det anläggningens utförande påbörjades, utan innehafvarens samtycke vidtagits åtgärd, som uppenbarligen i väsentlig mån ökat faran för skadas åstadkommande genom den elektriska kraftens inverkan. Är egaren af skadad egendom jemlikt åtagande eller på annan grund pliktig att vidkännas den från anläggningen härrörande faran för skada å egendomen, vare han ej till ersättning berättigad, der icke skadan har sin orsak i vårdslöshet vid anläggningens utförande eller drift.

7 §.

Uppkommer, i följd af elektrisk anläggnings drift, skada å person eller egendom genom inverkan af elektrisk kraft, som icke är afsedd att i anläggningen användas, vare anläggningens innehafvare, så framt vållande till skadan kan läggas anläggningens förvaltning eller betjening till last, skadeståndsskyldig såsom om skadan uppkommit genom den i anläggningen använda elektriska kraftens inverkan.

8 §.

Äro innehafvare af särskilda elektriska anläggningar, jemlikt 4—7 §§, hvar för sig pliktige att ersätta samma skada, ege rätten, med afseende på beskaflenheten af de å hvardera sidan begångna fel, bestämma,

till hvilket belopp skadeståndet skall slutligen falla hvardera sidan till last.

9 §.

Efter de i 6—8 §§ stadgade grunder varde pröfvadt, om och i hvad mån, då elektrisk anläggning skadats eller dess drift hindrats eller störts genom inverkan af elektrisk kraft, som öfvergått från annan elektrisk anläggning, ersättning skall af denna anläggnings innehafvare gäldas.

10 §.

Elektrisk anläggnings egare, som åt annan öfverlåter nyttjanderätten till anläggningen, vare för skada, som derefter inträffar, ansvarig enligt 4—9 §§ lika som anläggningens innehafvare, dock ej med annan egendom, än anläggningen och hvad dertill hörer samt under nyttjanderätten inbegripes; och må egaren söka sitt åter af anläggningens innehafvare.

11 §.

Hvar, som vill fordra skadestånd enligt 4—10 §§, skall inom två år från den dag, då skadan timade, sin talan hos domstol anhängiggöra. Försummas det, hafve han sin talan förlorat.

12 §.

Hvad elektrisk anläggnings egare eller innehafvare utgifvit enligt 4—10 §§ ege han, der ej annat af 8 § föranledes, söka åter af den, som skadan vållat.

13 §.

De i denna lag gifna bestämmelser skola icke medföra skyldighet för egare eller innehafvare af elektrisk anläggning, som afses i lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, att utgifva ersättning, då arbetare eller arbetsförmän, som är stadd i sådan anläggnings tjänst, varder dödad eller skadad genom olycksfall i arbetet.

14 §.

Varder, der elektrisk anläggning utgöres af jernväg, i följd af jernvägens drift, annorledes än genom inverkan af elektrisk kraft, någon dödad eller skadad, skall hvad i lagen angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift den 12 mars 1886 är stadgad i fråga om jernväg, hvarå befordran verkställes medelst ångkraft, ega motsvarande tillämpning.

Denna lag skall träda i kraft den _____, men eger ej tillämpning i fråga om skada, som derförinnan inträffat.

Bilaga litt. C.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse af vissa paragrafer i strafflagen.

Härigenom förordnas, att 19 kap. 20 §, 20 kap. 3 § och 22 kap. 11 § strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

19 kap.

20 §.

Hvar, som, i andra fall än nu sagda äro, uppsåtligen förstör eller skadar annans egendom, fast eller lös, ehvad den till enskildt eller allmänt bruk eller gagn eller till prydnad ämnad är, eller, i uppsåt att skada göra, olofligen bortleder elektrisk kraft från annans elektriska anläggning; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader. Har af gerningen kommit synnerlig fara för någons lif eller helsa, eller grof skada å egendom, eller är gerningen eljest med synnerligen försvårande omständigheter förenad; då må till straffarbete i högst två år dömas.

Brott, som i denna § sagdt är, må ej åtalas af annan än måls-egande, der ej brottet förnärmar det allmännas rätt.

20 kap.

3 §.

Såsom stöld eller snatteri skall anses:

1) om tjänstehjon, köpmansbetjent, gesäll, lärling eller annan enskild tjänare uppsåtligen förskingrar eller, i uppsåt att sig eller annan

det tillegna, undandöljer hvad i dess vård af husbondefolket eller deras gäst lemnadt är;

2) om någon försnillar gods, som annan i hans vård under lås, försegling eller annat dylikt stängsel insatt, eller som blifvit honom förtrodt att vårda, då det ur eld, sjö eller från fiende frälsadt är;

3) om skeppare, forman eller deras folk tillgripa hvad dem förtrodt är att föra eller förvara;

4) om gästgifvare, värdshusvärd eller annan, som herbergerar resande eller för sin näring eller vinning emottager gäster i sitt hus, tillgriper hvad i dess vård af gästen lemnadt är;

5) om man svikligen tager något från barn, som ej fyllt tolf år, eller från afvita;

6) om man, i uppsåt att sig eller annan den tillegna, olofligen bortleder elektrisk kraft från elektrisk anläggning, hvartill man ej har nyttjanderätt.

22 kap.

11 §.

Förfalskar man, svikligen förbyter, försnillar eller eljest uppsåtligen förskingrar annans gods, det man i besittning hafver; straffes högst med straffarbete i två år.

Lag samma vare, der man olofligen, sig eller annan till nytta, bortleder elektrisk kraft från elektrisk anläggning, hvartill man har nyttjanderätt.

*Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kongl.
Maj:ts högsta domstol måndagen den 20 Maj 1901.*

Första rummet.

Närvarande:

Justitieråden *Lilienberg,*
Huss,
Afzelius,
Petersson,
Hellström,
Westring.

Sedan, jemlikt högsta domstolens beslut den 21 sistlidne mars, handlingarna rörande de till högsta domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlemnade förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, och till lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i strafflagen mellan högsta domstolens ofvanbemälde ledamöter cirkulerat, så företogs nu detta ärende till slutlig behandling; varande förslagen under litt. A och B bifogade detta protokoll.

1:o.

*Förslaget till lag, innefattande vissa bestämmelser om
elektriska anläggningar.*

Justitierådet *Westring* anförde:

»Med ifrågavarande förslag torde afses att i en författning sammanföra de civilrättsliga bestämmelser, som utöfver de allmänna för all

yrkesdrift gemensamma reglerna böra gälla särskildt beträffande elektriska anläggningar. Att sådana särskilda bestämmelser ansetts erforderliga beror naturligtvis derpå, att vid begagnandet af den elektriska kraften i produktionens tjänst förekomma vissa säregna förhållanden, som påkalla undantag från eller tillägg till de allmänna reglerna. Det skulle varit synnerligen önskligt, att lagförslaget åtföljts af en utredning af dessa förhållanden. Utan en allsidig sådan utredning och en derå stödd motivering af de föreslagna stadgandena saknar man nödigt faktiskt underlag för att kunna rätt bedöma nödvändigheten och lämpligheten af dessa stadganden. Ett sådant bedömande försvåras jemväl deraf, att hvarje antydan saknas om innehållet af de ytterligare bestämmelser rörande elektriska anläggningar, hvilka enligt sakens natur äro erforderliga och som jemväl äro afsedda att i administrativ ordning utfärdas. Det är uppenbart, att sådana bestämmelser kunna få det innehåll, att innebörden och omfattningen af de civilrättsliga reglerna deraf högst väsentligt påverkas. Den brist i utredning, som sålunda förefinnes och som gör sig särskildt känbar vid pröfningen af de ifrågasatta skadestandsreglerna, föranleder att resultatet af granskningen, framför allt i afseende å nämnda del af lagen, måste blifva temligen sväfvande. Emellertid har granskningen gifvit anledning till följande anmärkningar.

Förslaget upptager i 1 § ett stadgande om medgifvande att genom expropriation förvärfva mark för framdragande af elektrisk ledning. Redan nu kan enligt förordningen den 14 april 1866 expropriation för anläggning af sådan ledning ega rum, nemligen under förutsättning att ledningen afser sådant ändamål, som i 1 § af sagda förordning omförmäles. Enligt det nu föreslagna stadgandet skulle expropriationsrätten utsträckas, så att den kunde komma till användning jemväl vid elektricitetsanläggningar för vissa andra i paragrafen angifna ändamål. Vid jämförelse mellan de begge lagrummen finner man emellertid, att de fall, då expropriation enligt det ena eller andra lagrummet skulle vara medgifven, icke äro genom bestämda kännetecken skarpt skilda från hvarandra, hvarföre det skulle kunna inträffa, att expropriation i visst fall kunde medgifvas så väl enligt det ena som enligt det andra lagrummet. Ett sådant fall vore t. ex., om fråga uppstode att anlägga en elektrisk ledning för belysning inom en fästning. Denna affattning af stadgandena, om än ur redaktionel synpunkt mindre lämplig, skulle emellertid måhända ej i praktiskt afseende medföra afsevärd olägenhet, derest alldeles samma bestämmelser skulle gälla i fråga om expropriationen, vare sig den grundar sig å ena eller andra lagrummet.

Men enligt andra punkten af den föreslagna 1 §:ns första stycke samt senare delen af samma §:s andra stycke skola vissa särskilda regler gälla i fråga om expropriation, som verkställes enligt samma §. I sådana fall som det förut angifna kan då tvekan uppstå, om dessa särskilda bestämmelser skola vara tillämpliga eller ej. Det torde vara nödvändigt, att anledning till dylik tvekan undanröjdes.

Enligt hvad som uppgifvits lära anordningarne vid den elektriska kraftens tillgodogörande för vissa behof, särskildt belysning och kraftöfverföring, vanligen icke vara sådana, att man kan tala om en sammanhängande anläggning, hvars innehafvare med sitt materiel ombesörjer så väl den elektriska kraftens produktion som dess ledning fram till de lampor, som skola lysa, eller de maskiner, som skola sättas i rörelse. Vanligen anlägges ett elektricitetsverk, som har till ändamål att tillhandagå en mängd konsumenter med den elektriska kraft, som skall alstra ljus eller rörelse. Detta verk kan antingen sjelft producera den erforderliga elektriciteten eller hemta densamma från annat verk, med hvilket det då genom ledningar står i förbindelse. Från det elektricitetsverk, som utgör centralanstalten, föres nu den elektriska strömmen i ledningar till de särskilda konsumenterna. Men dervid är att märka, att elektricitetsverket i allmänhet icke för sina ledningar in i husen eller verkstäderna utan gerna låter dem stanna i gatan derutanför. Sedan har konsumenten att från elektricitetsverkets hufvudledning draga en särskild biledning till sitt hus eller sin verkstad, hvilken ledning får af honom bekostas och är honom tillhörig. Den elektriska strömmen passerar således vanligen två eller flere, olika personer tillhöriga men i förbindelse med hvarandra stående ledningar. Nu angifna förhållanden synas icke vara vid förslagets affattning tillräckligt uppmärksammade.

Detta framträder synnerligen i afseende å den i förslaget brukade terminalogien. Under det att i stadgandet i 1 § om expropriationsrätt talas om »elektrisk ledning», hvilket synes vara ett fullt korrekt uttryck för hvad i denna § afses, användes så väl i 2 §:ns föreskrift om koncessionstvång som i 4—14 §§:nas bestämmelser om skadestånd beteckningen »elektrisk anläggning». Förslagets mening lär vara, att i sådana fall som de ofvan anförda skola såsom särskilda elektriska anläggningar anses ej blott de olika elektricitetsverken med dertill hörande ledningar utan jemväl de biledningar, som endast hafva till ändamål att från elektricitetsverkets hufvudledning för konsumtion emottaga den elektriska strömmen. Det kan med skäl ifrågasättas, huruvida språkbruket tillåter att en ledning af sistnämnda art, i och för sig be-

traktad, betecknas såsom en sjelfständig elektrisk anläggning. Ännu tvifvelaktigare synes det vara, om man kan tala om en sådan »anläggnings» drift. I hvarje fall är det ingalunda tydligt, att elektrisk anläggning skall hafva den nu angifna betydelsen. Det synes därför nödvändigt, att terminologien omändras, så att ifrågavarande bestämmelsers tillämpningsområde blifver, med hänsyn tagen till ofvan berörda faktiska förhållanden, tydligt och klart angifvet.

En sådan ändring torde äfven vara nödvändig för ett tillfredsställande ordnande af reglerna angående ersättning för skada i följd af den elektriska kraftens användning, hvilka regler, sådana de nu äro affattade, synas vara allt för allmänt hållna och ej lämpade efter de olikheter, som förefinnas mellan de särskilda arterna af »elektriska anläggningar».

I berörda afseende uppställes nu först i 4 och 5 §§ den allmänna regeln, att innehafvare af elektrisk anläggning skall vara pliktig ansvara för skada, som å person eller egendom vållas genom den i anläggningen använda elektriska kraftens inverkan, så vida ej groft vållande ligger den skadelidande till last. Denna ersättningsskyldighet skall åligga anläggningens innehafvare, utan hänsyn dertill om han eller hans folk varit till skadan vållande eller ej. Honom ålägges således ansvar jemväl för sådan skada, som är att tillskrifva ren våda. Att beträffande vissa fall af den elektriska kraftens användande ansvar för casus lämpligen bör åligga den, som använder sådan kraft, kan ej bestridas. Med ett dylikt användande äro påtagligen ofta förenade sådana faror för person eller egendom, att lagstiftaren må finna sig berättigad ålägga ett sådant ansvar. Men deraf följer ej med nödvändighet, att man bör uppställa en så omfattande regel som den anförda. Enligt den terminologi, som i förslaget användes, skulle denna regel vara tillämplig jemväl å en hvar husegare eller hyresgäst, som låtit i sitt hus eller sin våning införa en elektrisk ljusledning, äfven om i huset eller våningen ej funnes någon elektricitetsmaskin utan den nödiga elektriska strömmen hemtades från elektricitetsverkets i angränsande gata utlagda hufvudledning. Derest genom antändning från den elektriska ledningen eldsvåda uppstode, skulle alltså husegaren eller hyresgästen, oaktadt ingen som helst vårdslöshet låge honom eller hans folk till last, ej blott gå miste om att från vederbörande brandstodsbolag bekomma ersättning för den skada, som å hans egendom orsakades, utan skulle derjemte få ersätta all skada, som uppstod å annans egendom. Det torde vara uppenbart, att allmänna rättsmedvetandet icke skall lemna sitt godkännande till en regel, som medför sådana

konsekvenser. Nödvändigt torde alltså vara att på något sätt begränsa skyldigheten att ansvara för casus, så att den icke på enahanda sätt ålägges innehafvare af de särskilda arterna af »elektriska anläggningar», i den mening förslaget använder detta uttryck.

Å andra sidan synes berörda ansvarsskyldighet i vissa afseenden vara allt för inskränkt. Ehuru sådant icke tydligen framgår af 4 och 5 §§:nas affattning, lär dock, såsom äfven af 7 §:ns innehåll bekräftas, meningen vara, att 4 och 5 §§ skola vara tillämpliga allenast då skadan uppkommer genom en sådan elektrisk ström, som afsigtligen införts i ledningen för att der användas. Har således en elektrisk ström tillförts en ledning genom induktion från en annan ledning eller genom att en ledningstråd från en sådan ledning kommit i beröring med ledningen i fråga, skall denna senare lednings innehafvare icke vara ansvarig för skada, som den i följd af sådana händelser deri inkomna elektriska strömmen kan vålla. Men enligt stadgandet i 6 § är jemväl innehafvaren af den elektriska ledning, från hvilken den elektriska strömmen öfvergått i den ledning, som sedermera omedelbart föranlett skadan, fri från allt ansvar, derest vållande ej ligger honom till last. Således om en ledningstråd från en belysningsledning faller ned å ett jernstaket och den elektriska ström, som deri alstras, antänder ett angränsande boningshus, får egaren ersättning af belysningsledningens innehafvare utan hänsyn dertill om något vållande å hans sida föreligger; men om belysningstråden nedfaller på en till samma hus ledande telefontråd och huset af sådan anledning antändes, får egaren icke någon ersättning vare sig af belysningsledningens eller telefonledningens egare, såvida ej någon af dem kan anses vara genom oförsigtighet vållande till eldsolyckan. Någon grund hvarför husegaren i senare fallet skall vara sämre ställd än i det förra har icke anförts och synes ej af det tillgängliga materialet kunna utletas.

Regeln i 6 § lär afse jemväl det fall, att två elektriska ledningar på förut angifvet sätt stå i samband med hvarandra. Den innebär alltså att, om t. ex. ett i en stad anlagdt centralt elektricitetsverk hemtar sin elektriska kraft från ett annat verk, så är det primära verkets innehafvare, under förutsättning att vårdslöshet ej föreligger, fri från allt ansvar för skada, som må uppkomma, sedan den elektriska strömmen inkommit i det sekundära verkets ledningar. Detta må vara riktigt, om ansvarigheten i stället åligger innehafvaren af det sekundära verket. Så torde emellertid ej alltid blifva förhållandet. Stadgandena i 4 och 5 §§ lära nemligen vara att tolka så, att om genom någon i den primära anläggningen inträffad olyckshändelse den sekundära anlägg-

ningens ledning tillförts en elektrisk ström af större styrka än den, för hvilken den senare anläggningen är afsedd, denna anläggnings innehafvare icke ansvarar för skada, som härigenom må uppkomma. I sådant fall blir alltså den skadelidande icke berättigad till ersättning vare sig af den primära eller af den sekundära anläggningens innehafvare. Icke heller för denna regel synes giltig grund föreligga.

Af nu åberopade skäl synes det vara nödvändigt, att reglerna om ansvarighet för skada fullständigt omarbetas. Att närmare angifva å hvilka grunder lagstiftningen härom bör byggas är icke möjligt med de upplysningar om de faktiska förutsättningarna för ansvarsplikten, som för närvarande stå till buds. Dock vill det synas, som om det i främsta rummet vore de faror, som vållas af de utom hus, i fria luften eller i jorden, framdragna elektriska ledningarna, hvilka föranledt yrkandena om skyldighet för innehafvarne deraf att ansvara jemväl för skada, som föranledts af olyckshändelse. Det vore då lämpligast, om lagstiftningen i främsta rummet hade dessa ledningar för ögonen. Hvad angår det fall, att en elektrisk ström öfvergår från en ledning till en annan och genom denna senare ledning förorsakar skada för tredje man, synes skadeståndspligt i förhållande till tredje mannen böra åligga antingen innehafvaren af den senare ledningen eller ock begge ledningarnes innehafvare solidariskt. Sedan tarfvas med afseende på olika omständigheter särskilda regler om den regressrätt, som må tillkomma den ena ledningens innehafvare mot innehafvaren af den andra.

På grund af hvad sålunda, särskildt beträffande de föreslagna skadeståndsreglerna, anförts hemställer jag, att ifrågavarande förslag icke måtte göras till föremål för proposition till Riksdagen.»

Justitierådet *Hellström* utlät sig:

»Utan att ingå på frågan i hvilken omfattning expropriationsrätt för elektriska ledningars framdragande må, för att tillgodose det af Riksdagen i 1896 års skrifvelse angifna praktiska behof, kunna och böra medgifvas, anser jag mig icke kunna undgå att anmärka det sväfvande och osäkra i den begränsning, förslagets bestämmelser i sådant hänseende innefatta. Af ordalagen synes icke kunna härledas annan uppfattning än att expropriation icke må i något fall medgifvas, der icke den afsedda ledningen skall tjena ett s. k. allmänt behof; och detta har äfven af departementschefen vid föredragningen af såväl nu ifrågavarande som det närmast föregående förslaget i statsrådet uttryckligen betonats. Men ej mindre den nu af departementschefen gjorda hänvisningen till den praxis, som i fråga om expropriationsrätt för jernvägsanläggningar gjort sig gällande, än äfven de vid det före-

gående förslaget's behandling i riksdagen fallna uttalanden synas gifva vid handen, att en vida allmänna tillämpning af expropriationsrätten skulle vara afsedd. Förnekas kan ju icke heller, att, då hvarje ledning af nu ifrågakvarande art måste afse att leda kraft från kraftkällan till en annan ort, åt uttrycket: »någon or'ts förseende med belysning eller drifkraft» i och för sig kunde gifvas en tolkning, som medgäfv'e expropriation för upprättande af belysnings- och kraftstationer i allmänhet; men tillägget: »eller för *dylikt allmänt behof*» synes mig med nödvändighet böra föranleda en begränsning, om hvars rätta omfång man dock alltid torde komma att stanna i tvekan och oviss het, helst jemförelsen med jernvägarne, hvilka's egenskap att utgöra ett allmänt samfärdselsmedel torde utgöra grunden för deras inordnande under expropriationsberättigade anläggningar, icke synes egnad att lemna någon verklig ledning. Då expropriation innefattar ett så väsentligt ingrepp i den enskildes rätt, lär den fordran vara oeftergiftig, att området för expropriationsrättens utöfning är så bestämdt och tydligt afgränsadt, att den för hvarje fall af expropriation erforderliga pröfning icke får utseende af godtycke. Jag anser derföre, att lagstiftning i ämnet icke lämpligen kan byggas på så osäker grund som den nu föreslagna.

Ehuru jag således på grund af 1 §:ns obestämda stadgande om expropriationsrätt finner förslaget, sådant det nu föreligger, icke kunna tillstyrkas, har jag ansett mig böra ingå i granskning jemväl af förslaget's bestämmelser i öfrigt; och instämmer jag i allt väsentligt uti hvad justitierådet Westring beträffande de i 4—14 §§ af förslaget upptagna stadganden om skadestånd anmärkt.»

Justitierådet *Petersson* yttrade:

»På sätt justitierådet Westring erinrat, äro lagförslaget's bestämmelser om expropriation för elektriska ledningar, såväl i fråga om hvad som kan blifva föremål för en dylik åtgärd som beträffande den rätt, densamma medför, i viss mån skiljaktiga från motsvarande bestämmelser i 1866 års förordning. Då någon ändring i den senare förordningen icke är ifrågasatt, skulle alltså hädaneft'er för vissa elektriska ledningar fortfarande gälla hvad i nämnda förordning stadgas, för andra åter den nya lagen, hvarjemte, såsom justitierådet Westring påvisat, i vissa fall båda författningarna skulle vara tillämpliga. Att sistnämnda förhållande är oegentligt och tarfvar rättelse, torde vara uppenbart. Men derjemte och då i båda författningarne grunden för expropriationsrätten — det allmänna's behof — är densamma, synes mig kunna ifrågasättas, huruvida det är af verkligt behof och sakens natur påkalladt att fortfarande bibehålla berörda skiljaktigheter, eller

om icke samtliga elektriska ledningar, för hvilka expropriationsrätt anses böra medgifvas, kunna och böra derutinnan underkastas i hufvudsak samma bestämmelser. Om så skulle vara fallet, vore det tvifvelsutan önskvärdt, att dessa bestämmelser blefve sammanförda och i sin helhet öfverflyttade till den nya lagen, hvarigenom lagstiftningen i ämnet komme att vinna i reda och öfverskådlighet.

Då det icke torde vara billigt eller lämpligt, att en jordegare hindras att använda sin jord exempelvis till fabriksanläggningar, byggnadstomter eller dylikt derför, att en elektrisk ledning med expropriationens tvångsrätt och utan att grunden blifvit inlöst framdragits deröfver; då i de flesta fall en flyttning eller ändring af ledningen torde kunna ske utan något afsevärdt men för densamma; och då tillräckligt korrektiv mot tredska å ledningens egares sida att i berörda hänseende tillmötesgå skäliga anspråk från jordegaren icke kan anses ligga i förslagets bestämmelse om rätt för jordegaren att i visst fall erhålla ny uppskattning af ersättningens belopp, så synes mig till förslagets bestämmelser angående expropriation böra i jordegarens intresse göras det tillägg, att, der elektrisk lednings framdragande medgifvits mot ersättning för intrång, ledningens egare skall vara underkastad förpligtelsen att ändra eller flytta ledningen, der å ena sidan sådant tarfvas för att jordegaren skall kunna tillgodogöra sig sin mark för byggnad eller liknande anläggning, och å andra sidan flyttning eller ändring af ledningen kan ega rum utan synnerligt men för densamma.

De af justitierådet Westring framställda anmärkningar mot förslagets bestämmelser angående ersättningsskyldighet för skada, som kan uppkomma genom elektrisk anläggnings drift, varda i allt hufvudsakligt af mig biträdda; och anser således äfven jag, att dessa bestämmelser böra omarbetas. I afseende på de frågor, som vid en dylik omarbetning böra upptagas till bepröfvande, anser jag mig, utöfver hvad som framgår redan af anmärkningarnes innehåll, böra påpeka följande.

Det synes mig kunna ifrågasättas, om icke den ersättningsskyldighet, hvarom i förevarande lag är fråga, lämpligen kan och bör begränsas till sådan skada, som vållas af »elektrisk ledning» genom inverkan af deri framgående elektrisk kraft. Lagen komme då att äfven i denna del röra sig med samma begrepp — »elektrisk ledning» —, som förekommer i 1 §, och om hvars rätta betydelse någon tvekan näppeligen kan uppstå, i stället för med det obestämda och svårtydda begreppet »elektrisk anläggning». Den fara, som föranleder en särskild lagstiftning i förevarande hänseende, ligger väsentligen i de elektriska ledningarne, hvilka så att säga föra den farliga kraften ut bland all-

mänheten. Deremot torde i de fall, hvarå lagen skall ega tillämpning, faran för skada af elektrisk kraft, innan den lemnat den maskin, der den alstras, eller sedan den inkommit i den inrättning, der den tillgodogöres, vara af underordnad betydelse.

Vidare torde i en lag, sådan som den förevarande, icke böra saknas bestämmelser, som åtminstone till grunderna reglera förhållandet mellan olika ledningar, hvilka icke stå i förbindelse med hvarandra, i afseende på skyldigheten att vidtaga och ansvara för beståndet af de säkerhetsanordningar, som kunna erfordras, der ledningarna korsa eller eljest komma i närheten af hvarandra. Särskildt blifva dylika bestämmelser af vigt, då det gäller att bedöma i hvad mån vållande till uppkommen skada kan ligga den ena eller andra ledningens innehafvare till last. Bestämmelser i detta ämne torde visserligen komma att inflyta i de koncessioner, som meddelas, men, enligt hvad de sakkunniga myndigheternas uttalanden gifva vid handen, komma ett stort antal ledningar, som föra farlig ström, att icke blifva underkastade koncessionstvång. Under alla förhållanden synes mig en allmän bestämmelse svårligen kunna undvaras derom, att egaren af en elektrisk ledning, som är afsedd att föra farlig ström, skall vara pliktig att äfven gent emot en senare tillkommande ledning, som måste korsa eller eljest närma sig den förutvarande, ansvara för eller deltaga i skyddsåtgärder, som den senare tillkomna ledningen kan göra erforderliga. Utan en dylik bestämmelse kan, privaträttsligt sedt, ifrågasättas, att ansvaret för skyddsåtgärderna skulle uteslutande drabba den sist tillkomna ledningen, hvilket, om denna vore af så ofarlig beskaffenhet som en telegraf- eller telefonledning, blefve obilligt och skulle medföra en risk i afseende på ersättningsskyldighet för möjligen inträffande skada, som mången gång torde omöjliggöra den i och för sig ofarliga ledningens anläggning.

Med hänsyn till hvad jag sålunda anført, anser jag mig icke kunna tillstyrka, att det remitterade förslaget förelägges Riksdagen.

Justitierådet *Afzelius* instämde med justitierådet *Hellström*.

Justitierådet *Huss* biträdde i allt väsentligt hvad justitierådet *Westring* anmärkt och hemställt.

På de grunder, justitierådet *Westring* anført, ansåg äfven justitierådet *Lilienberg*, att förslaget i hvad det anginge skadeersättningsskyldigheten borde omarbetas.

2:o.

*Förslaget till lag om ändrad lydelse af vissa
paragrafer i strafflagen.*

Justitierådet *Westring* anförde:

»Strafflagens stadganden om skadegörelse, tjufnad och försnillning förutsätta alla såsom föremål för brottet ett kroppsligt ting. Enär den elektriska strömmen icke är ett sådant ting, är det endast genom en fiktion möjligt att hänföra bortledande af dylik ström under de nämnda brottsbegreppen. Då uppställande af en sådan fiktion icke synes medföra någon afsevärd förmån men deremot föranleder åtskilliga olägenheter, torde det vara lämpligast, att olofligt bortledande af elektrisk ström upptages såsom en särskild brottsart. Ett stadgande om straff för sådant bortledande, hvilket lämpligen borde innehålla olika straffsatser för det fall, att gerningen begåtts allenast för att tillfoga annan förlust, och det, då gerningsmannens afsigt varit att bereda sig eller annan nytta, kunde antingen upptagas i en särskild lag eller måhända införas såsom en ny paragraf i 22 kap. strafflagen.

Skall förslagets uppställning bibehållas, synes det emellertid nödvändigt att på annat sätt än som skett bestämma skilnaden mellan tjufnad och försnillning af sådan ström. Huruvida olofligt tillagnande af annans gods skall hänföras till försnillning eller tjufnad beror enligt gällande regler i allmänhet derpå, om gerningsmannen varit i besittning af det gods, han tillagnat sig, eller ej. Till följd deraf att den elektriska strömmen ej är något kroppsligt ting, kan egentlig besittning af sådan ström icke förekomma; men skilnaden skulle väl bero på, huruvida gerningsmannen kunde sägas hafva stått i ett med besittning af kroppsligt ting analogt förhållande till den elektriska strömmen eller ej. Denna mening synes dock icke hafva erhållit korrekt uttryck i den affattning, förslaget fått. Detta torde bäst framgå genom ett exempel. Jag kan då hänvisa till det vanliga förhållandet, att den, som har en elektrisk ljusledning i sitt hus, hemtar den elektriska strömmen från ett elektricitetsverk, med hvars ledning husegarens ljusledning är satt i förbindelse; och att betalning till elektricitetsverket erlägges för den elektriska ström, som i huset konsumeras, enligt visning af en der uppsatt mätare. Om nu husegaren ställer så till, att den elektriska strömmen tillföres hans lampor utan att passera mätaren, uppstår fråga, huru hans brott skall bedömas. Då den elektriska strömmen, enligt aftalet emellan elektricitetsverket och husegaren, af elektricitetsverket

släppes in i husegarens ledning, torde väl denne anses stå i ett med besittning af ett kroppsligt ting analogt förhållande till den elektriska strömmen. Antagligen har också meningen varit, att ett sådant fall skulle hänföras under det nya stycket i 22 kap. 11 §. Men då emellertid husegaren omöjligt kan anses hafva nyttjanderätt till den elektriska anläggning, från hvilken det olofliga bortledandet skett (elektricitetsverket), lär enligt förslaget ordalydelse brottet blifva att betrakta såsom tjufnad. I allmänhet synes det, med den affattning förslaget fått, vara svårt att föreställa sig i hvilka fall det nya stycket i 22 kap. 11 § skulle blifva tillämpligt.

I öfrigt hänvisas rörande beteckningen »elektrisk anläggning» till hvad derom vid förslaget till lag med vissa bestämmelser om elektriska anläggningar blifvit anfördt, hvarjemte anmärkes, att den regel, som afses med den nya formuleringen af andra stycket i 19 kap. 20 §, skulle erhålla tydligare uttryck, om deråt gäfves en affattning öfverensstämmande med stadgandet i 24 kap. 15 §.»

Justitieråden *Lilienberg, Huss, Afzelius* och *Hellström* förklarade sig i allt hufvudsakligt vara ense med justitierådet *Westring*.

Justitierådet *Petersson* yttrade:

»Lika med justitierådet *Westring* anser jag lämpligast vara, att olofligt bortledande af elektrisk ström upptages såsom ett särskildt brott med olika straffsatser, allt efter som gerningsmannen handlat blott för att göra skada eller i afsigt att tillgodogöra sig eller annan den bortledda elektriska kraften; och instämmer jag äfven i den anmärkning, som justitierådet *Westring* framställt i afseende på affattningen af andra stycket i 19 kap. 20 § strafflagen.»

Ex protocollo

Erik Ölander.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet
inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott fredagen den 29 november 1901*

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern friherre von OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: ANNERSTEDT,
 herr von KRUSENSTJERNA,
 grefve WACHTMEISTER,
 CLAËSON,
 CRUSEBJÖRN,
 ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 HAMMARSKJÖLD,
Justitieråden: HELLSTRÖM,
 WESTRING.

Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anmälde chefen för justitiedepartementet statsrådet Annerstedt i underdånighet:

Högsta domstolens genom note ur protokollet öfver justitiedepartementsärenden för den 22 sistlidne februari inhemtade utlåtande öfver de vid samma protokoll fogade förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, och till lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i strafflagen.

Efter redogörelse för utlåtandets innehåll yttrade föredragande departementschefen:

»Med anledning af en inom Riksdagen uttryckt önskan äro i förslaget till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, införda särskilda stadganden angående skyldighet att ersätta skada å person eller egendom i följd af elektrisk anläggnings drift. Att sådana särskilda stadganden äro erforderliga, har inom högsta domstolen lemnats obestridd. Emellertid hafva beträffande de i nämnda syfte föreslagna bestämmelsernas innehåll och formulering framstälts erinringar, hvilka torde böra föranleda, att lagförslaget i vissa delar jemkas.

Den i 4 och 5 §§ af förslaget uppställda allmänna regeln, att för skada, som genom den i elektrisk anläggning använda elektriska kraftens inverkan uppkommer å person eller egendom, anläggningens innehafvare är ansvarig, så vida ej groft vållande ligger den skadelidande till last, skulle utan tvifvel, på sätt anmärkt blifvit, leda till alltför stor hårdhet, om densamma tillämpades jemväl å en hvar husegare eller hyresgäst, som låtit i sitt hus eller sin våning införa en elektrisk ljusledning. Till förebyggande af en sådan tillämpning torde böra i förslaget införas en särskild undantagsbestämmelse, hvilken synes lämpligen kunna omfatta alla elektriska anläggningar, som till hela sin utsträckning äro förlagda inom byggnad eller inhägnad gård eller under jordytan och der största effektiva spänningen ej öfverstiger tvåhundra-femtio volt, räknadt på det i förslagets 2 § angifna sätt. Genom formuleringen af denna undantagsbestämmelse lär kunna förtydligas, att de föreslagna stadgandena om elektriska anläggningar icke afse allenast de anläggningar, hvilka innefatta elektrisk kraftkälla, utan äfven sådana, hvilka hemta sitt kraftbehof från andra elektriska anläggningar.

Enligt 7 § i det remitterade förslaget är innehafvaren af elektrisk anläggning, då skada uppkommit genom inverkan af elektrisk kraft, som icke är afsedd att i anläggningen användas, ansvarig för skadan allenast under förutsättning att vållande kan läggas anläggningens förvaltning eller betjening till last. Med hänsyn till det sålunda föreslagna stadgandet skulle åt 4 och 5 §§ kunna gifvas den inom högsta domstolen ifrågasatta tolkning, att, om en elektrisk anläggning hemtar sitt kraftbehof från en annan elektrisk anläggning och genom någon i den primära anläggningen inträffad olyckshändelse den sekundära anläggningen tillföres en elektrisk ström af större styrka än afsedt är, den sekundära anläggningens innehafvare icke ansvarar för skada, som härigenom vållas. Hvarje anledning till en sådan tolkning torde undanrödjas, om åt 7 § gifves en förändrad lydelse, hvaraf tydligt framgår,

att nämnda § blott har afseende på de fall, då elektrisk kraft genom öfverledning — hvarmed betecknas tillfällig kontakt eller induktion — öfverföres från en ledning till en annan.

Inom högsta domstolen har yrkats, att i dylika fall skadeståndspligt i förhållande till tredje man måtte, oberoende af förenämnda förutsättning, åläggas antingen innehafvaren af den anläggning, till hvilken kraften blifvit öfverförd, eller ock båda anläggningarne solidariskt. Det torde emellertid vara alltför strängt att göra innehafvaren af en elektrisk anläggning ovilkorligen ansvarig för skada, som genom förmedling af hans ledning förorsakats af främmande elektrisk ström. I sjelfva verket skulle följdriktigheten fordra, att enahanda ansvarighet ålades egaren eller innehafvaren af andra föremål, genom hvilka till följd af ogynnsamma omständigheter en elektrisk ström fortledts till det ställe, der skada timat. Snarare skulle kunna ifrågasättas, att innehafvare af den anläggning, från hvilken den elektriska kraften kommit, borde vara ovilkorligen ansvarig för skadan och att således den i 6 § första punkten meddelade undantagsbestämmelse borde underkastas förändring. Detta skulle emellertid innebära allt för stor hårdhet emot innehafvaren af denna anläggning. Visserligen skulle genom den ifrågasatta förändringen kunna undanrödjas den inom högsta domstolen anmärkta olikheten i den skadades rätt till ersättning, då elektrisk ström från en belysningsanläggning fortledts genom ett jernstaket och sålunda vållat skadan, och då samma ströms skadegörande verkan förmedlats genom en telefonråd. Det är emellertid att märka, att denna olikhet är mera skenbar än verklig. Har, efter det att utförandet af elektrisk anläggning påbörjades, utan innehafvarens samtycke vidtagits åtgärd, som väsentligen ökat faran för skadas åstadkommande genom den elektriska kraftens inverkan, är nemligen enligt omförmälda bestämmelse den elektriska anläggningens innehafvare fritagen från ovilkorlig skadeståndsplikt, ehvad den åtgärd, som förökat faran, består i utförandet af ny elektrisk anläggning eller i något annat. Är åter den andra elektriska anläggningen tillkommen tidigare än den, från hvilken den elektriska kraften kommit, lär i det stora flertalet fall endera anläggningens innehafvare vara ansvarig på grund af vårdslöshet vid anläggningens utförande eller drift, om faran för öfverledning från den ena till den andra anläggningen ej blifvit afvärd. Att helt och hållet likställa öfverledning till elektrisk anläggning och till annat föremål skulle icke vara rättvist vid det förhållande, att elektrisk anläggnings innehafvare är vida mindre i stånd att bedöma möjligheten till skada genom öfverledning af förra slaget. Dels kan nemligen genom sådan öfverledning

den elektriska kraften komma att vålla skada äfven på långt afstånd från den anläggning, från hvilken den kommit, dels bör denna anläggningens innehafvare kunna påräkna, att den andra anläggningens innehafvare iakttager tillbörlig omsorg till förebyggande af skada genom öfverledning.

Att, på sätt inom högsta domstolen blifvit ifrågasatt, i den föreslagna lagen upptaga bestämmelser, som åtminstone till grunderna reglera förhållandet mellan olika ledningar i afseende på skyldigheten att vidtaga och ansvara för beståndet af de säkerhetsanordningar, som kunna erfordras, der ledningarne korsa eller eljest komma i närheten af hvarandra, torde af praktiska skäl icke låta sig göra. Härför skulle nemligen förutsättas, att de fall, då skyddsåtgärder äro af nöden, och dessa skyddsåtgärders beskaffenhet blefve föremål för detaljerade föreskrifter, hvilka såväl med hänsyn till teknikens nuvarande ståndpunkt som af andra skäl icke lämpligen kunna i civillag upptagas.

Sedan i lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 innehafvare af elektriska jernvägar blifvit upptagne bland ersättningspligtige arbetsgifvare, saknas skäl att beträffande skada, som i följd af elektrisk jernvägs drift uppkommer annorledes än genom inverkan af elektrisk kraft, föreskrifva motsvarande tillämpning af lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd af jernvägsdrift. Det remitterade förslagets 14 § torde därför böra utgå.

Med anledning af hvad inom högsta domstolen blifvit anmärkt om olämpligheten deraf, att förslagets bestämmelser beträffande ersättningsstagarens rätt att påfordra ny pröfning af ersättningens belopp afveke från expropriationsförordningen, hafva af skäl, som det tillåtits mig att i annat sammanhang anföra, dessa bestämmelser blifvit uteslutna ur förslaget och i stället upprättats förslag till sådan ändring i expropriationsförordningen, att i alla de fall, der ersättningen utgår i årlig afgift, domstolen kan förordna, att ersättningstagaren eger rätt att yrka jemkning i ersättningen.

Hvad åter angår den jemväl anmärkta olikheten emellan förslaget och expropriationsförordningen med afseende å menighets skyldighet att tåla expropriation af vissa områden, synes denna olikhet icke böra tilläggas någon praktisk betydelse, då det är Konungen, som medgifver expropriation såväl i de fall, som afses i den allmänna expropriationsförordningen, som i dem, hvilka i föreliggande förslag åsyftas, och dessutom redan genom den omständighet att Konungen medgifvit expropriation af något i förslaget undantaget område tillräckligt tydligt är utmärkt, att expropriationstillåtelsen skett med tillämpning af expropriationsförordningen.

Af särskilda ledamöter i högsta domstolen har anmärkning framstälts mot sättet, hvarpå i förslaget begränsats den omfattning, i hvilken expropriationsrätt för elektriska ledningars framdragande må kunna medgifvas. Härvid synes dock böra erinras, att denna begränsning, hemtad från den grund, hvarpå hittills inom vår lagstiftning expropriationsrätten hvilat, är fullt likartad med den i allmänna expropriationsförordningen angifna, att vid sådant förhållande dess användning vid Konungens pröfning af expropriationsansökningar icke synes böra erbjuda någon svårighet eller kunna få utseende af godtycklighet, samt att en mångårig erfarenhet, vunnen vid tillämpningen å enskilda jernvägar af en på enahanda sätt begränsad föreskrift, tillräckligt ådagalägger dess användbarhet. Icke heller framställdes inom högsta domstolen vid granskning af det sedermera för 1900 års Riksdag framlagda förslag angående tillägg till expropriationsförordningen — hvilket förslag i fråga om det ändamål, för hvars främjande expropriationsrätten kunde medgifvas, var af enahanda lydelse som det förevarande — någon anmärkning mot denna lydelse.

Hvad inom högsta domstolen anmärkts vid förslaget till lag om ändring i vissa delar af strafflagen torde böra föranleda, att det föreslagna tillägget till 20 kap. utsträcker till att gälla alla de fall, då någon, i uppsåt att sig eller annan den tillegna, olofligen bortleder kraft från elektrisk anläggning.

Då numera de för utarbetande af bestämmelser rörande villkoren för anläggning och begagnande af elektriska ljus- och kraftledningar tillkallade komiterade afgifvit underdånigt betänkande, hvilket betänkande torde i sammanhang med förevarande lagförslags framläggande för Riksdagen böra bringas till dess kännedom, synes tillräcklig utredning hafva åvägabringats i fråga om innehållet af de ytterligare bestämmelser rörande elektriska anläggningar, hvilka äro ifrågasatta att i administrativ ordning utfärdas.»

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst i enlighet med det afgifna yttrandet affattade förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, samt till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 20 § och 20 kap. 3 § strafflagen, hemställde han, att dessa förslag måtte, jemlikt § 87 regeringsformen, genom nådig proposition för Riksdagen till antagande framläggas.

Justitieråden Hellström och Westring åberopade hvad de hvar för sig vid ärendets behandling i högsta domstolen anför, i den mån det ej vid förslagens omarbetning vunnit beaktande.

Statsrådets öfrige ledamöter biträdde föredragandens hemställan;

- och täcktes Hans Maj:t Konungen, med bifall till denna hemställan, i nåder förordna, att till Riksdagen skulle aflåtas proposition i ämnet, af den lydelse bilagan litt. C vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

Aug. von Hartmansdorff.
